ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigne“ — Cettigné (Monténegro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 22. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 17. МАРТА 1910. ГОД. ГОДИНА III

Цетиње, 17. марта

Сусједна аустро-угарска монархија може се похвалити са два нова успјеха. Један је у спољашњој, други у унутрашњој њеној политици. Први припада Ерenталу, други Куен-Хедерварију, мађарском министру предсједнику. Ерентал, који се због анексије Босне и Херцеговине веома био завадио готово са цијелом Европом, успио је да дипломатске односе монархије доведе у правилан ток чак и са Петроградом, гдје су, због анексије, сасвијем оправдано, на њега били највише кивни. Од дана прогласа анексије на овамо биле су до неки дан прекинуте телеграфске жице дипломатског саобраћаја. Веза је поново успостављена, и Ерентал свакако може да буде задовољан, јер је под скуте свога суверена коначно стрпао двије дивне и плодне српске провинције, а да се није закрвио са словенском заштитницом Русијом.

Ко умије, њему двије!

У овај мах много је значајнији онај други успјех сусједне монархије, који се односи на њену унутрашњу политику. Ми се код њега заустављамо само зато, што вјештина и обазривост и са стране најљућега противника постају школа, у којој се и други могу учити. Тај је успјех везан за име мађарског министра предсједника графа Куена Хедерварија.

Жеље и тежње Мађара задавале су Бечу у пошљедње вријеме велику бригу. Није се Беч бојао да ће се Мађари оцијепити од Аустрије и створити своју независну државу. У тако што могли су да вјерују само неки неозбиљни политичи српског народа, који су на борби Пеште са Бечом градили и сувише смјеле и фантастичне планове за будућност нашег племена. И они су се у томе већ сасвијем разочарали и прозрели, да Мађари не иду за тијем, да разруше монархију, него да улогу и моћ Беча пренесу на Пешту, те да ова у оквиру садашње монархије у свијету а нарочито на Балкану ради исто оно, што и Беч. Беч то зна. Ма да је тога свјесан, ипак се бојао да Мађари својом борбом за првијенство не ослабе монархију за спољашњу акцију, а улогу царскога Беча не сведу на улогу Прага и Загреба. Беч није хтио да допусти да германска Аустрија постане искључиво мађарска Аустрија и да цијела монархија буде magyarorszag (мађарска држава). Да би Мађаре изиграла, Аустрија је дала пуну власт оним њиховим политичарима и странкама, које су биле на челу борбе противу ње. Неколико пута прије тога покушавала је да их обуздава принудним средствима, али Мађари су тад бивали још неумољивији. У колико су били даље гажени, у толико су добијали јаче симпатија. Запаљиви елементи на слованскоме југу, који политику воде више срцем него ли памећу, листом су пошли за њима — противу Беча. Свакоме су још у живој успомени ђачке демонстрације и манифестације у Зегребу и Биограду, на којима се тражило, да се Мађари од Аустрије одцијепе и образују савез са слободним јужним словенским државама.

Видјевши, да се помоћу насиља добија противан резултат, Беч је ударио негативним путем: послужио се лукавством, и мађарским „слободњацима“ дао је пуну власт, за којом су толико чезнули. И паде на плодну земљу охолог Арпадовог сина чудо нечувено. Као облак скакаваца, под маском борбе за слободу, за народну војску и независност од Беча, притискоше „народни борци“ све фондове и касе новчане и материјалне народне моћи. Ни једно обећање не оствариш. Извараше народ као вашарске варалице. Повзврташе народне штапове и опљачкаше гдје шта стигоше, раздијеливши међу борце и мученике“ министарске портфеље, лукративне положаје, богате посланичке мандате, лиферације и провизионе. Отровни смрад загуши сву дивну домовину Мађара која је, истину треба рећи, прије тога рађала толике величане и витезове, достојне дивљења и поштовања. У лицу Ференца Кошута направише маску народне славе и величине, коју су по политичким вашарима вукли као какву додолу, играјући око ње чардаш помађарени Јевреји. Од сина славнога Лајоша Кошута направише комедију државне моћи, и срушише се заједно с њиме, јер син није наслиједио ни једну врлину славнога оца. Не умијући ништа добро да ураде, отпочеше нечувено тлачити и гонити немађарске народе, а највише Србе. То је био одговор захвалности за дочек у Биограду и ђачке резолуције у Загребу и Биограду! Никад Срби у земљама круне Св. Стевана нијесу били тако страшно гоњени као под владавином Лајошева сина Ференца Кошута и његових слободњака и бораца за независност од Беча. Чак и невиној српској дјечици у основним *српским* школама забранили су да се наука о вјери предаје на српском језику. Испадима шовинизма хтјели су да прикрију неспособност и нечувену корупцију, коју су завели у државној управи.

Кад је све што је свјесно и поштено у самој Мађарској устало противу таквога рада и кад се прелила чаша стрпљења немађарских народа, нарочито Срба и Хрвата, Беч се појавио из резерве са девизом: да домовину Мађара спасава од лудости њених рођених синова, а са немађарских народности да скине окове мађарског шовинизма.

У Пешту би послан Куен Хедерварп, бивши дугогодишњи бан хрватски, да успостави ред и мир и земљу ослободи од покора, који у њој учинише слободњаци.

Несолидни елементи дочекаше га виком. Највише га обасипаху грдњама они, који ушљед његова доласка изгубише злоупотребљавану власт. Изван себе од бијеса били су елементи, који су знали, да више неће добити мандате. Ти су га у парламенту напали. Крв је потекла из Хедерваријевих рана. Рањен је био кад је вршио своју дужност, т. ј. кад је као шеф владе говорио у парламенту. Цијела Аустрија нема тијех пара, којима би могла платити вриједност тога напада. Бура гнушања и протеста подиже се у самој Мађарској противу нападача. *Ни пријатељи* њихови не узимају их у заштиту. Свако се [illegible] са њиховим некултурним дјелом. Са свих страна образованога свијета осуђују тај варварски [illegible] у мађарском парламенту [illegible] вријеђан понос Мађара. Дјело је [illegible] веле они али ми смо ипак културан народ, јер га *нико* у нас не брани. Варварских чинова може да буде и у најкултурнијем народу, те не треба степен културе овога оцјењивати по гнусности недјела, већ по томе, да ли га ко у томе народу брани. Тијем су Мађари спасли своју част и национални понос. Може и код њих да буде убица, али их ни политички пријатељи истих неће ни јавно ни тајно да узимају у заштиту.

*

Хедервари тријумфира.

Аустрија се задовољно смјешка.

Мађари су сломљени. У Угарској је настало ново доба, које је инкарнирао Хедервари. Ћесар га је још као бана хрватског одликовао орденом златног руна. Сад је и широкој маси показао, да га је заслужио. Ерентал је анектовао Босну без крви, Хедервари без жандара и бајонета покорио је охоле Мађаре.

---

† Арцибискуп Ш. Милиновић

Српски Примас

Смрт арцибискупа Шимуна Милиновића обзнањена је овим посмртним листама:

Саопштава Вам се прежалосна вијест да је Пресвијетли Арцибискуп Барски и Примас Српски **О. Шимун Милиновић** преминуо у Господу, 11. ов. мј. ујутро у $1\frac{1}{2}$ сат, у 76 години свога живота, примивши Светотајства умирућих и благослов Св. Оца Папе.

Спровод преминулом Арцибискупу биће у овој Катедрали 16. ов. мј. у 8 сати прије подне.

Ст. Бар, 11. марта 1910.

О. Метод Радић

прив. управ. Арцибискупије Барске

Одзив штампе

Јуче је у 76. години умро у Бару у Црној Гори српски примас надбискуп Шимун Милиновић. Кад је Берлинским Уговором Црна Гора добила Бар и приморје, Књаз Никола је за тамошње католике наново подигао стару надбискупију барску и први надбискуп био је покојни Милиновић, родом Далматинац.

Милиновић је био искрен родољуб, високо образован човјек и одличан бранитељ глагољице и славенског богослужења у цркви.

А што га је највише одликовало и чинило симпатичним свима, то је, што никада није био зелот и што никада није ни покушавао да католике одијели од православних у Црној Гори. За њега је вриједила она народна „брат је мио које вјере био“. У томе ће му се тешко наћи замјеник.

Мир пепелу његову. „Србобран“

Јучер у јутро је након дуге и тешке болести преминуо у Бару католички надбискуп фра. Шимун Милиновић.

Ову тужну вијест болно ће осјетити сви многобројни познаваоци и штоватељи пок. Милиновића. Од скромног редовника фрањеваца постаде гимназијски проф. Истакнуо се је као писац на пољу хрватске повијести. Год. 1896. иза склопљења конкордата између Црне Горе и свете Столице Милиновић би изабран за *новога надбискупа.*

Милиновић је био и велики заговорник и поборник глагољице.

Слава надбискупу фра. Шимуну Милиновићу! „Novosti“

Јучер након дугог боловања преминуо је у Бару надбискуп Шимун Милиновић, у високој старости од седамдесет и пет година. Родио се био 26. фебруара године 1835. у забитом, скромном сеоцу Оланци омишке крајине у Далмацији.

У њему утрну још један одвјетак фрањевачкога реда, који је хрватском народу кроз вјекове дао синова, који су се истицали на разним пољима јавне дјелатности и којима се још ни данас није узор затро. Ну што је још више, Милиновић је био одрастао, одгојио се и уздржао у оном велебном духу братског чувствовања и осјећања јединства и љубави са народима словенског југа; у оном духу, што но га код нас проповиједаху свештеници Штросмајер и Рачки, вође, за којима је стајала читава војска душевних пастира. Милиновић је био чисти — да тако речемо — узорак *Штросмајерове школе, па су га с њиме везале* споне топлог и срдачног пријатељства. Ове су му везе донекле и помогле да засједне на столицу српског примаса у Црној Гори.

Када је берлинским уговором Бар био предан Црној Гори, Књаз Никола је обновио за нове поданике вјере католичке барску надбискупију, обновио је столицу примаса у Бару са свима привилегијама и са дозволом великога Лава XIII. Барска надбискупија била је у старо доба основана, да истријеби и на југоистоку глагољицу, али не истријеби је никако, до доласка Турака. Одласком Турака усрдла је и то у новим приликама. Не више, да примас Бара буде прогонитељ, него заштитник глагољице у католичкој цркви, а у држави славенској.

Читали смо ових дана у далматинским новинама епизоду, како је дошло до Милиновићева именовања: Милиновића, док је био у Далмацији, сви су цијенили у велике; али га онда нико није боље познавао од заступника проф. В. Перића. Њих двоје бијаху највећи и присни пријатељи, побратими онда, послије, и све до смрти. Кад је Црној Гори требало да нађе свештеника за примаса, бјеше повјерено пок. пјеснику Јовану Сундечићу, да пође у Штросмајера и упита њега. Сундечић, прије него ће у Ђаково, питао је и Перића; овај опчас препоручи Милиновића, а Штросмајер усхићен одобри.

И тако послије више вјекова на столицу барских примаса изађе први Шимун Милиновић, скромни далматински фратар, али и до тада чувен ради својих дјела у обрану глагољице. Био се одликовао и на књижевном пољу врстним пером, протанчаним умјетничким укусом и оштрином ума. Ну највише му изнијеше име његове учене радње о пораби старославенског језика у цркви. Примас Милиновић знао се наћи на новом мјесту, на којему је од толико година у средини Српства био на дику као Хрват, у средини православља на дику као католик, у средини Црне Горе на дику као Далматинац.

У Црној Гори стекао је био опће симпатије, а са Књазом Николом био је у вези братства и љубави. Његово ће се име спомињати рад одлучне борбе за глагољицу и што је у земљи знао утрти онако дивно пут слози и љубави свију, е је брат мио које вјере био. Око примаса Милиновића сви су се окупљали, без разлике вјера, као што га данас сви жале.

Био је католички надбискуп најдубљих хришћанских осјећаја, био је Хрват најширих славенских видика. То је главна значајна црта и одлика његова живота.

Када је букнуо сукоб између Цариграда и Рима и послије раздора цркава, у нас је танчала моћ византинских владара, и Рим је тада основао у Сплету надбискупију, као примаса. У оној борби између истока и запада, у којој није остао на миру ни језик наших прадједова у цркви, Рим, и протимби са Цариградом, хтједе да подигне и латинство и за то баци око на Сплет, да из Сплета потискује старословенску литургију; од тада сплетски надбискупи били су преставници латинства, прогонитељи славенства и глагољице.

Али ова била је и одвише проширена и одвише у народу укоријењена. Било је одвише терета на сплетскога надбискупа да Риму задовољи, немогућно да прогони глагољицу и по јужно источним странама Сплета. С тога је римска курија смислила, да оснује и још једну надбискупију и то у Бару, и барскоме надбискупу дала је наслов примаса у српским земљама.

Дошли су Турци, и завладали до нових времена, кад се народи почели будити и кад је обнова народног духа ускрсила и барску надбискупију.

Милиновић је био као створен да у надбискупију основаној прије толико вјекова за прогонство глагољице — послије толико вјекова буде први примас, штитник глагољице обновљене. У томе је највећи значај његова примата, да је био одсјај вапаја једне поражене правице славенске у цркви католичкој, вапаја од више вјекова, који је онде услишан.

И данас, на очиглед најновијих догађаја баш на црквеном пољу у питању глагољице, вриједи све ово споменути. Борба још није довршена,ну на превађеном путу Милиновић је био међу првима. Одатле и слава његову имену.

„Obzor“

Послије дуге и тешке болести подлего је, након више дана агоније. У почетку саме болести предвиђало се је, да су му изборојени дани.

Смрт је очекивао савјешћу праведника, свештеника и родољуба који је испуњавао као ико велике и тешке дужности, а велике патње у болести тјешила му је неизмјерна љубав што је осјетио у пуној мјери од С. О. П. Х. и од Господара Црне Горе до пошљедњега Црногорца, без разлике вјере, од своје домовине, од Славјанства; дневно су стизала са свију страна брзојавна распитивања о стању незаборављенога покојника.

Као сви велики духови био је чедан. У њега ни истицања, ни таштина. Није знао што је завист. Свакога је љубио и у срцу носио. Уман и од природе надарен био је јако начитан. У орнату архијепископа са титулом стародревном и великом српскога Примаса, остајао је увијек чедан фрањевац, такав у салонима и у владалачкијем дворима. Био је вас кршћанин, вас Хрват и вас Славјанин.

Широка срца и широкијех видика. Није љубио католички првосвештеник, Хрват жарки, црногорскога Господара за то само јер му је био Владар, него и за то што је у Њему гледао „највећега Славјанина, великога владара хришћанина, умника и пјесника“, рече нам једном. Само они који су из ближега познавали покојника знаду како је и колико осјећао и за свој род. Знаду како је умио и бистро разложио. Кад овакве Смрт у гроб слаже двије су жалости неизмјерне, да овакви ишчезавају и да је овакијем претешко наћи замјеника и у познијим покољењима.

Био је из оне старе гарде народњака на нашијем жалима; у сињској гимназији између Матаса, Ивановића, Марковића, Грунковића био је први, свима љубимац. У своме реду вазда најмилији, послије између епископа католичкијех на југу славјанскоме послије Штросмајера најдостојнији, послије Штросмајера најузвишенији. Слушајући са његовијех усана „брат је мио које вјере био“ било је као да слушате најљепшу пјесму, која роду проричe побједу у будућности културнијем јединством озареног.

Више је нећемо слушати. Занијемише она златна уста, у сјени смрти стоји положена хладна она мудра глава. Али пјесма ориће се и од сада, гдје се за род дише и гдје се љуби и осјећа. Ориће се гдје је ума и поштења, а јека ће јој се овијати док је и једнога нашинца и око гроба покојника—бесмртника. У њој њему слава, у њој њему благослов благодарне отаџбине која гробове оваквијех узвисује на свете олтаре; — параштајима огњишта су родољубља.

„Наше Јединство“.

Из Босне и Херцеговине

Муслимански народни збор. Из Сарајева јављају, да ће босанско-херцеговачки муслимани, прије но што отпочну саборски избори, сазвати велики муслимански народни збор у Сарајеву. На тај збор доћи ће изасланици из свију краја Босне и Херцеговине и том ће се приликом утврдити програм и одредити посланички кандидати за босанско-херцеговачки сабор.

Интендант Коста Херман. Из Сарајева јављају, да је одјелни предстојник Коста Херман именован за интенданта босанско-херцеговачког земаљског музеја.

Избори за босански сабор. Термини за изборе у босанско-херцеговачки сабор већ су установљени. Избори у трећу курију биће 5. маја, у другу 10. и 12. у прву курију.

Васо Ђурђевић и босански сабор. „Agramer Tagblatt“ сазнаје, да је за предсједника будућег босанскога сабора одређен бивши предсједник хрватског сабора Васо Ђурђевић. Каквим начином мисли босанска влада то постићи, није још познато.

Омладина противу „Удруге“. Када је надбискуп Штадлер пропао у Хрватској Народној Заједници, он је основао Хрватску Католичку Удругу, у којој је окупио све оне, који од њега и земаљске владе зависе. Како се тиме иде на цијепање католика у Босни, то је католичка омладина, која се у Бечу школује, држала ових дана збор, на коме је донијела, одлуку, којом осуђује покретање Удруге и позива народ у Босни и Херцеговини, да се клоне ове Штадлерове организације и да у сабор бира само кандидате Заједнице.

Уставност у Босни. Окружни суд у Сарајеву осудио је одговорног уредника „Мусавата“ Али еф Радјевића на три и по мјесеца тешке тамнице ради чланка „Атентат на нашу вјерско-просвјетну аутономију“, којег је државно одвјетништво заплијенило ради „сметања јавног мира и реда“ (преступ § 329) На то „Мусават“ доноси: Не можемо, да овдје свршимо; морамо још коју проговорити о овоме. Ми смо тај наш земаљски штатут с нестрпљењем очекивали; надали смо се, да ће нам нешто, макар мало — евлишно — слободе донијети. Ради тога и ако смо знали у напријед, да је крњав и несавремен, опет смо непрестано из броја у број нашег листа питали: Гдје је? Шта је с њим? И ето дочекасмо га, али нас и оно мало наде превари, јер су за наш лист тежи ови први дани уставности, него икоји, од како је почео излазити. — Први дан уставности, осудио је окружни суд нашег уредника на 2160 круна, прекјучер га је осудио на 3 и по мјесеца тешке тамнице, а расправа несвршених чека нас сила једна. Наш даљи опстанак и даље излажење нашег листа угрожено је данас више, него икад и то баш данас у ове прве дане наше толико чекане уставности. Ми се надамо, да наше присташе по читавој Босни и Херцеговини неће допустити да један једини прави исламски лист, који је до данас стојао увијек онолико — колико је знао и умио боље — на обрани исламских интереса, пропадне.

Патње Срба у Турској

— Гласови о зулумима се потврђују —

Из дана у дан стижу све гори гласови о патњама и мукама Срба у Турској и зулумима који се над њима врше. Ново стање у Турској није никаква добра донијело Србима, што се најбоље види из жалосних догађаја, које смо доносили. Да би се видјело, да је све онако како [illegible] преносимо из других [illegible] догађаја, о којима смо већ јавили и нарочито проговорили:

Скопљански „Вардар“ доноси о тешком стању у Беранима:

У Беранима ни послије „емиграције“ готово свих учитеља и виђенијех људи из беранске околине није престало са терором. Убиства су почела бивати све чешћа тако да се човјек ни у својој рођеној кући не осјећа сигурним за свој живот. Нарочито од како су власти беранске са бившим кајмакамом Нури бејом на челу, биле тако ревносне у вршењу своје „дужности“, те су само Србе из ове околине оставили без оружја. А околни Турци, Руговци и Бихорци, који од вајкада нападају на нас и убијају људе, носе слободно оружје куд год и колико хоће. Они за хуријат нијесу ни чули до сада нити ће да чују. Није чудо што код такве околности скоро свакога дана убију по једнога човјека.

Послије убиства Петра Недјељковића у Ругови и Мирка Кастратовића на Полици, о чијим убиствима власти као и да не воде рачуна, Руговци и Бихорци продужили су свој стари занат. Ономад су пошли Ново и Томо Луговци два рођена брата, из села Загорја у Надбарје и када су сјели да почину и једу хљеба, кад на њих набаса руговски караван, који се из Берана враћао у Ругову. Чим су Руговци видјели ова два младића обезоружана опалили су плотун на њих. Томо је на мјесту остао мртав, а Ново је под ранама побјегао ка селима. Руговци су се натурили за њим и тјерали га читава два сахата по планини. У бјежању је добио још неколико рана. Можда би се сиромах спасао ових зликоваца да случајно није наишао други караван из Берана, те га ови крволоци сретну и убију.

Двадесет и седам куршума прошло је кроз тијело несрећнога Нова, па су му послије одсјекли и ноге и руке! Аскер са куле на Крчеву слушао је и посматрао пушкарање, али је и данас чудо свима, због чега ни прстом мрднули нијесу и овим јадним људима у помоћ притекли, како би по дужности морали учинити. Да и то нешто не значи?

Беранци су се надали да ће са доласком новог кајмакама доћи макар мало и хуријета, па не знају шта да мисле, кад гледају шта се све и даље догађа. Овако како је не ваља и никако не води миру и добру. — —

Загребачки „Obzor“ о дивљаштву турскијех официра из Скопља има овај извјештај:

Оно, што се ових дана догодило у новопазарском санџаку, *мора испунити оправданим гњевом душу сваког културног човјека.* У времену препорода турске царевине, у времену проповиједања слободе и равноправности — десило се нешто, што јасно говори: *да су народности у Турској још увијек робови, као што су били и за вријеме Абдул Хамида!* Кад Арнаути врше дивљаштва над Србима у Старој Србији и Маћедонији — онда се Младотурци праве ревносни и труде се, да се оправдају пред свијетом гоњењем Арнаута. Наравно, онима, који из ближе не познају овамошње прилике, изгледа тај рад Младотурака искрен. Али треба само добро уочити докле се протежу та гоњења против дивљачких Арнаута, па да се види потоња намјера Младотурака. Њима је у интересу, да се народности кољу и гоне међусобно. Да они не мисле заиста дати равноправност хришћанским народностима — то се најбоље види из овог грозног случаја. Ових је дана близу Пећи одвукао један официр четрнајестогодишњу дјевојчицу у оближњу касарну и тамо ју са својим друговима силом обешчастио!

На глас о овом ужасном догађају два брата дјевојчина зграбили су оружје и пошли да у праведном гњеву освете своју сестру и оперу част своје породице, али се ни један од њих није вратио. Тог истог дана пред вече враћена је дјевојчица кући родитељској, али је тешко болесна легла у кревет, из којег тешко да ће икада устати. Уплашени отац похитао је војној области и питао: шта је са ње-

ПОДЛИСТАК

Како је Вук Бранковић искусио прву казну за издајство

— БОЖО ВЕСИЋ —

(3)

— Славни кнез Лазаре! — настави господин.

Данашњи дан биће најрадоснији дан у крушевачком округу, који ја, по милости и вољи Његовог Величанства и Његове Екселенције господина Министра, представљам. Нема тога Србина у горе поменутом округу, који не би знао, шта све значи: умјети цијенити све законске одредбе и поштовати све узвишене личности. Нема тога представника власти, који не би свакога онога, који би се усудио да што противно ово земаљском режиму уради, казнио и примјенио на њему најоштрије одредбе кривичног судског поступка. Ја ћу да завршим. Не крају овога говора слободан сам да Вас позовем на коњак и чај.

Послије ове своје бесједе господин се поклони и изађе из цркве... Редом је гледао у своја прса и гледао, да ли има мјеста за још једно заслужено одликовање. Али тек је он био изашао на улицу, кад полиција дојури и саопшти господину, какво је наређење дошло из Биограда.

Господин се поврати и срете код врата онога свјештеника. Пошто га је ухватио објема рукама дрекну му на уши:

— Гдје је цар Лазар?

— Ти боље знаш, јер си му малочас држао говор, — одговори поп.

— Причувајте овога! — заповједи господин органима, па улетје у олтар. Излези Лазаре! Не вриједи ти да се кријеш, јер ти осјећам дуван! Ако те нађем, ја ти морам руке наопако свезати!

Тек је то господин био изговорио, а жандарми са свјештеником на челу, напипаше Вука у пјевници и гракнуше:

— Ево га цар Лазар!

Господин излетје из олтара и спази, како се Вук већ копрца, савезан конопцима.

— Нијесам ја цар Лазар! — запомаже Вук.

— Јеси, јеси! — вели му онај жандарм са станице и притеже јаче.

— Али кад нијесам...

— Јеси, јеси! — вели му сопственик црвеног појаса, и трља руке.

— Али нијесам!... по трећи пут одрече Вук, као Свети Петар...

— Па ко си ти? Говори! — каже му господин.

— Ја сам Вук Бранковић...

— Оставите те конопце! — заповједи господин органима. — Зар сте ћорави те не видите: да је ово Вук Бранковић?

Жандарми се покуњаше.

— Онда збогом, Вуче! — рече господин и пође са пратњом из цркве. Не замјери! вршимо само дужност. Наврати се до мене другом приликом! Valjda ћеш доћи још који пут у Крушевац?...

— Никад више! — уздахну Вук, као Едгар По у своме Гаврану, и у мало се не стропошта на амвон. Поп га уведе у олтар, даде му пуну шаку нафора и путир с вином. Па кад се Вук окријепио и усправио, он га однесе у звонару и тамо га остави да преноћи.

Није прошло ни два часа послије тога, а Вука пробуди велика ларма, музика и свјетлост. Он се чудио тој изненадној појави и тумачио је на разне начине, али није смио да отвара врата. Кад се успео мало више и погледао кроз прозор на земљу, видио је многе фењере, свијеће, лампионе, музичке инструменте, заставе и велику масу народа. И док је он у страху посматрао тај свијет, одоздо се орила пјесма:

Што ћутиш, ћутиш Србине тужни,
Протрљај очи, слава те зове,
Слава те зове на црно гробље,
На оно тужно Косово поље!

Вук помисли затијем, да се то народ дигао против њега и хоће да га објеси, па сав поче да се тресе... Он видје, како донијеше један сто пред звонару и како онога адвоката подигоше на њега...

Да би бар имао полицију при себи. Вук дохвати ужета и стаде да звони у три звона...

Онај адвокат попи чашу воде, да би могао што дуже говорити: а затим попи још једну, да би могао сва звона надвикати. Но узалуд! Ништа се није могло чути... Само поједине ријечи допираху до ушију Вука Бранковића: ....Лазаре....... С обзиром на наше прилике... Крајње је вријеме већ...... поборник...... на корист отаџбине..... да се жртвујемо..... отимачина...... угрожени интереси...... брутални акат... Запојени.... Слава... Живио. ... Живио... Живио......

Вук није престајао да звони: али се народ, као за инат све више скупљао... Видјећи, скоро цио Крушевац под собом, Вук изгуби присуство духа и поче да звјера по небу с прозора. Анђео га опази, па долети и пружи му десну ногу, да се за њу ухвати. Потом прхну у висину заједно с њим и однесе га кући. А жена, кад видје, да је Вук блијед као крпа, да има модрице по тијелу, да је гладан и да је велики страх ухватио од бакљаде, да побјесни од једа. Одмах навуче један облак над Крушевцем и просу силну кишу...

Том су приликом највише покисли: онај трговац, поп и онај господин.

— крај —

говим синовима. Одговорено му је, да су ухапшени, међутим то није истина, већ су оба убијени од официра.

Због овог страшног догађаја овдашње становништво се јако узрујало. Кривци још нијесу узети на одговорност. Брзојавно је извијештен о свему српски народни посланик у турском парламенту Сава Стојановић.

Кад год се што овамо десило за вријеме „уставне“ ере увијек су Младотурци кривили Арнауте. Данас су њихови активни официри надмашили сва арнаутска дивљаштва.

Виђећемо, како ће се Младотурци понијети у овом случају. Ми врло сумњамо да ће се кривцима ма шта догодити. Али бар ће на тај начин и Младотурцима пасти образина са лица. — —

Као што је познато и о једној и другој ствари ми смо још одмах проговорили. Ови написи најбоље потврђују наше раније писање, које се своди на то, да је Србима горе под новим ером, него што је раније било.

Српство

Српски црквено-народни сабор. Из Сријемскијех Карловаца јављају да ће се српски црквено-народни сабор састати 16. маја.

Срби и Словенци. Позориште у Љубљани даваће овијех дана два српска комада „Ђидо“ и драмолет „Суђаје“. Оба су комада с пјевањем. У првом су композиције Јенкове, а у другом Маринковићеве. За приказивање овијех комада употребиће се гардероба биоградског позоришта.

Српски стријелци у Риму. На великим утакмицама гађања у мете са међународним мачем, које ће бити од 15—19 маја у Риму, узеће учешћа и стријелци из Србије.

Доситијева прослава. У стану Српске Књажевне Задруге држана је прва сједница под предсједништвом Стојана Новаковића одбора за прославу стогодишњице Доситија Обрадовића. За предсједника одбора изабран је Стојан Новаковић, предсједник српске краљевске академије наука, за потпредсједника Љубомир Стојановић, бивши министар и д-р Богдан Гавриловић, професор универзитета, за секретаре: д-р Јован Скерлић, в. професор универзитета, д-р Световик Стефановић, директор више женске школе и Михаило Стојановић, учитељ. Благајничке послове вршиће благајник Књижевне Задруге Хенрик Лилер. На идућој сједници изабраће се секције одбора за поједине тачке свечаности и издаће се проглас за скупљање прилога у цијелом српском народу.

Словенство

Руски консулат у Прагу. Мјесеца априла отвориће се у Прагу руски консулат. Аустриска влада пристала је на то тешком муком након дуљега преговарања. Превладали су трговински интереси над страхом од панславизма.

Реактивирање д-ра Шурмина. Потврђена је вијест о реактивирању свеучилишног професора и нар. посланика д-р Ђура Шурмина. Службене „Народне Новине“ донијеле су именовање д-ра Шурмина за професора хрватске и српске књижевности, док ће др. Драгутин Боранић одсада предавати хрв. језик. На свеучилишту спремају ђаци д-ру Шурмину свечани дочек. Исто тако се очекује реактивирање проф. Манојловића.

Педесето-годишњица једне пјесме. Трећег маја ове године навршиће се педесетогодишњица словеначке химне „Напред застава славе!“ Ову химну спјевао је 1859. године пјесник С. Јенко, а музику је годину дана доцније дао Даворин Јенко. О постанку дивне мелодије за ову химну пише љубљански „Словенац“: Даворин Јенко се 1859. год. налазио у Бечу. Он је већ дуго покушавао да за текст С. Јенка измисли мелодију, али никако није могао да нађе такву која би га задовољила. Трећег маја те године дошао је. Д. Јенко у кавану, у којој су се у оно вријеме састајали сви словенски ђаци „Cafe Bader“, и узео је да чита „Нову Слободну Пресу“. Читајући нашао је на један чланак, у коме се нападају Словенци и куди словеначки језик. Љут композитор је бацио „Пресу“ и изашао из каване и дрхћући од једа и бола ишао је без циља. Тако је дошао у Пратер. И баш тада дошла му је у памет мелодија за химну, и он, пјевајући у себи, ушао је у прву крчму и забиљежио на парчету хартије већ створену музику.

Русија за просвјету и привреду. У пошљедње вријеме у Русији се нарочита пажња обраћа народној просвјети. Г. 1903 за народну просвјету одређено је било 70.000 рубаља, док је ове године одређено 125,000.000. Послије Француске, која за просвјету троши 7% свога цјелокупног буџета, долази сада Русија. Исто тако не запоставља се у Русији ни народна привреда. Г. 1903. утрошено је за пољопривреду 1,200.000 рубаља, док је ове године одређено 54,000.000, дакле 50 пута више.

Патриотизам чешких новчаних завода. Прашка кредитна банка дала је ове године чешкој школској матици од свога чистог добитка 5% у износу 50.000 круна. А наши новчани заводи?

Осамдесетогодишњица Јосифа Коларжа. Овијех дана је славио осамдесето годишњицу својега рођендана професор Коларж, један од првих чешких слависта. Професор Коларж био је дуго година професор словенских језика на високим школама чешким. Учио је своје ђаке рускоме језику од године 1834., пољскоме од године 1868., а српском језику онамо од године 1883. најприје на чешкој политехници, а касније на чешком свеучилишту. Написао је словницу руског језика, која је доживјела пето издање. Написао је ванредне расправе о старословенским рукописима писаним ћирилицом и глагољицом. Те су му радње пронијеле име читавим словенским свијетом. Његови су радови објелодањени у научним часописима руским и чешким. Лијепу је преводну књигу обогатио преводом Мажуранићевога епа „Смрт Смаил аге Ченгића“ и „Побратимства“ Луке Ботића. Коларж је сада библиотекар музеја Краљевине Чешке.

Мисли

Има двојаких ћуталица. Једни ћуте што су глупи, други што су мудри. И једни и други раде паметно.

*

Новац је што и јеж: лакше га је ухватити но држати у рукама.

*

Кад мислимо да нам се срећа осмјехива, она нас исмијава.

*

Многи су у свом животу доследни у — глупостима.

*

Када би свако онолико паметан био, као што то о себи мисли, глупака не би било.

*

Празнославци су слични шупљем класу, њих и најмањи повјетарац у вис диже.

*

Многи у себи имају толико пакости, да би се отровали када би их њоме задојили.

*

Ко *све* може, ништа *не зна*.

*

Полутанство није за препоруку; свезналица је за презирање.

W.

Поглед по свијету

Нова побуна Арбанаса

Арбанаси у Турској не престају водити огорчену борбу против садашњег стања, уз пркос многобројних изјава њихових првака и вођа, да се они покоравају новоме уставном добу. Зборови Арбанаса, на којима се говори противу данашњег стања у Турској, стално се одржавају. На челу овог покрета стоје арбанашки попови и учитељи. Овај покрет, који је међу Арбанасима убачен са стране, данас се шири све више, тако да је поново дошло до крвавих сукоба између Арбанаса и турске војске. Један такав сукоб десио се прошле недеље.

Код куле Али Мехмеда, једног од вођа арбанаских, требао је тога дана да се одржи протестни збор. На збор је требало да дође врло много људи. Али прије него ли се учесници збора и могли искупити на заказано мјесто, дошла су три батаљона војске са четири топа и заузели положај изнад села Белега (код Дечана). Са тога положаја војска је топовима почела рушити Мехмедову кулу, која је на тај начин била порушена прије него се збор уопште и могао састати. При рушењу куле погинуло је седам Арбанаса. Војска је затим опколила све оне, који су се спремили да узму учешћа на збору. Глас о овом догађају раширио се муњевитом брзином по цијелој околини и за врло кратко вријеме на лице мјеста је било дошло око 2.000 наоружаних Арбанаса из околних села у помоћ опкољенима. Оружани Арбанаси опколише убрзо цијелу војску, која је сада имала очајнички да се бори између двије ватре и да се пробија кроз редове арбанашких сељака. Једва послије борбе од пуних два сахата пошло је војсци за руком да се ослободи од арбинашког обруча. У овај борби убијено је око 20 војника, а рањено их је преко 100. Арбанаси су са своје стране изгубили око педесет мртвих и врло велики број рањених. Овај случај изазвао је у цијелој Арбанији огорчење против војске и владе и нови сукоби су тек на реду. Истога дана, кад се ово догодило, држали су Арбанаси свој протесни збор у Корчи. Збору је присуствовало преко 10.000 људи. На томе скупу је усвојена врло оштра резолуција, која је телеграфски саопштена влади у Цариград.

Вијести из Турске

Наредба о азбуци. Према рјешењу Министарског Савјета, издао је министар унутрашњих послова наредбу свима властима у унутрошњости, по којој се изучавање арнаутског језика по државним школама, може вршити само арапским (турским) словима. За приватне школе ова наредба не вриједи и у њима се може предавати арнаутски језик са каквим се хоће словима.

Ревизија егзархиског устава. Међу егзархистима све је већи покрет да се што прије сазове велики црквени сабор егзархиске цркве, који би учинио нужне и савремене измјене у егзархиском уставу, који се за 40 година ни у чем измијенио није. Солунска бугарско-егзархиска црквена општина већ се изјаснила за сазив тог сабора.

Грађење путева. Министарство војно тражило је од министарства грађевина, да се неодложно приступи грађењу стратегиских путева у солунском и једренском вилајету.

Канцелариско вријеме у надлештвима. Споразумно са свима шефовима разних одјељења, солунски је валија одлучио, да се од сада канцелариско вријеме на уђумату солунском рачуна по европском, а не, као до сада, по турском. Од сада ће важити овакав распоред: Долазак у канцеларију у 8 и по часова ујутру и рад траје до 12 часова. Послије ручка рад почиње од 2—5 часова.

Рјешење цариградског војног суда. Војни суд у Цариграду донио је одлуку, по којој забрањени листови не могу излазити под новим именом и да се прије тога издате дозволе не могу сматрати као довољне за поновно излажење [illegible]

Оставка талијанске владе

Талијански министар предсједник Солино и чланови његове владе поднијели су оставку. [illegible] владиној оставци је што је Солино напријед увидио, да ће приједлог владин о бродарским уговорима пасти у комори. Усљед владине оставке, комора је одгођена на неизвјесно вријеме.

Краљ Петар у Петрограду

Петроград, 11. марта. Јуче је овдје допутовао из Царског Села Краљ Петар у 11 час. и 25 мин. прије подне. У Краљевој пратњи сем министара Пашића и Миловановића и свите био је и српски посланик у Петрограду, Поповић, и ђенерали руски Максимовић и Свечин, који су придати Краљу на службу. На станици у царској чекаоници и на перону налазила се почасна гарда из Царског Гардиског Павловског пука. Краља Петра дочекао је на станици помоћник главног команданта петроградских трупа, ђенерал Хазенкампф, представници војне власти, министар предсједник Столипин, министар спољних послова Извољски и представници српске колоније. Кад је воз улазио на станицу музика је свирала српску химну. Краљ Петар прегледао је почасну чету и поздравио је на уобичајени начин, па је затим ђенерал Струков представио Краљу лица присутна дочеку. Послије представљања Краљ је ушао у царску чекаоницу, гдје Га је поздравила српска колонија узвицима „живио“! Из царског павиљона, са жељезничке станице, Краљ Петар се одвезао у зимску палату, гдје ће и становати. Јуче по подне у 2 сата и 30 минута у пратњи цијеле свите Краљ Петар, носећи све руске ордене, учинио је посјету Царици Матери Марији Феодоровној, а затим је посјетио Велике Књагиње Марију Павловну, Марију Александровну, Војвоткињу од Сакс Кобург Готе. Велике Књажеве Михајла, Ђорђа и Сергија Михаиловића и Велике Књагиње Ксенију Александровну и Олгу Александровну. — Сем раније јављених одликовања Цар Никола је одликовао: Краљевог секретара Јанковића орденом Св. Станислава I степена; првог ађутанта Краљевог пуковника Јуришића и секретара Шајиновића орденом Св. Станислава II степена, мајоре Поповића, Остојића и Јосифовића орденом Св. Ане другог степена, капетана Лукачевића орденом Св. Станислава III степена и љекара Краљева Д-р Николајевића орденом Св. Ане трећег степена.

Краљ Петар одликовао је руског ђенерала Максимовића орденом српског Бијелог Орла I степена, а ђенерала Свечина орденом Св. Саве II степена.

Петроград, 11. марта. Јуче су Пашић и Миловановић конферисали са Извољским пуна два сата.

Петроград. 11. марта. Синоћ у 8 сати био је у српском посланству свечан ручак у част српскога Краља Петра. Краљ је сједио за трпезом на средини а с десне Његове стране сједио је руски министар предсједник Столипин, па Пашић, ђенерал Штроков, министар финансија и војни, маршал Двора и привремени министар Двора; а с лијеве стране од Краља сједили су Извољски и Миловановић. Преко пута од Краља сједио је петроградски српски посланик, па биоградски руски посланик, начелник министарства спољних послова Сазанов и остали. Послије ручка Краљ Петар се одвезао у зимску палату. — Јуче је Краљ Петар учинио још посјете Великим Књажевима Константину и Димитрију Костантиновићу, Николају Николајевићу и Димитрију Павловићу, а јуче су по ручку вратили посјету Краљу Петру, војвода Михаил од Мекленбург Стрелица, Столипин и Извољски.

Петроград, 11. марта. Синоћ послије вечере у српском посланству министар војни ђенерал Сухомлинов предао је за успомену Краљу Петру лијеп повезан албум, у коме је фотографски снимак писама Карађорђа од 22. јуна 1807. упућен Цару Александру I у којем му захваљује на послатој му сабљи. Затим је дао рапорт ђенерала Михаљсона Цару и распорт ђенерал-мајора Исајева Михаљсону од исте године.

Петроград, 12. марта. Јуче је Краљ Петар посјетио министра предсједника и министре: спољних послова, војног и финансија. — Јуче по подне Краљ је примио депутацију вароши Петрограда, која му је поднијела хљеб и со, на сребрном тањиру. Послије депутације Краљ је примио дипломатски кор.

Петроград. 12. марта. Јуче у 4 сата и 40 минута по подне Краљ Петар отишао је у Катедралу Св. Петра и Св. Павла и тамо је на гробовима Александра II и Александра III положио сребрне вијенце. Затијем је Краљ отишао у цркву Васкрснућа, која је подигнута на мјесту гдје је убијен цар Александар II и пажљиво ју је расматрао. Најзад је Краљ отишао у манастир Александра Невског код митрополита Антонија, гдје је био дочекан са српком химном, коју је пјевао хор митрополије. Митрополит је благословио Краља и предао му икону Св. Александра Невског и брошуру, у којој се налази опис манастира, као и албум са разним изгледима манастира. Митрополит Антоније држао је затим говор, у коме је изложио значај православне религије за словенске народе. Потом је Краљ Петар пријешао у Катедралу Александра Невског гдје се поклонио свечевим моштима. — Синоћ је Краљ Петар био у царском позоришту и присуствовао представи балета.

Петроград, 13. марта. Јуче се Краљ са свитом и послаником сликао. Пашић и Миловановић су посјетили Столипина и министра финансија Коковцева. — Синоћ је био опроштајни ручак у Царском Селу. Вечерас Краљ полази за Москву, а из Москве, гдје ће се задржати два дана, иде у Кијево и у четвртак биће на пограничној станици Рене.

Дневник

Привремени стан. Како се Двор поправља, то је Њ. Кр. В. Књаз Господар одсио у Двор Њ. Кр. В Књаза Престолонашљедника, одакле је јуче пријешао на привремено становање у дворску кућу, која се налази преко пута Старог Двора.

Присуствовао гађању. Њ. Кр. В. Књаз Господар јуче прије подне присуствовао је артиљериском гађању, које је било крај Бјелоша.

Неистинита вијест. Један биоградски лист, криво обавијештен, донио је вијест како је Њ. Високопреосвештенство г. митрополит Митрофан Бан оболио, што ни близу не одговара истини, пошто се г. митрополит налази у врло повољном здрављу, тако, да је прије три дана предсједавао и збору цетињских грађана.

За јубиларне свечаности. У недјељу послије подне у Зетском Дому био је скуп пријестоничког грађанства, који је сазвао привремени одбор за јубиларне свечаности под предсједништвом г. митрополита. Скупу је предсједавао г. митрополит и том приликом је изабран централни одбор и разни одбори за дочек, за одржање поретка и т. д. За предсједника централног одбора, под којим ће бити сви одбори за јубиларне свечаности, изабран је г. митрополит. Пројекат јубиларних свечаности, које ће бити у августу, донијећемо у идућем броју.

Погреб арцибискупа Милиновића. Јуче прије подне смртни остаци честитог арцибискупа Ш. Милиновића предани су у Бару на свечан начин матери земљи. Од стране Двора био је Њ. Кр. В. Престолонашљедник, а од Књ. Владе предсједник Министарског Савјета г. д-р Л. Томановић и министар просвјете г. П. Вучковић, Епископ Кирил, предсједник Држав. Савјета Ђукановић, бригадир Ђуровић, све мјесне власти са одредом питомаца оф. школе. На спроводу су узели учешће: многобројно римокатоличко свештенство, као год и многобројно грађанство. Свијетао му помен!

Аустро-угарска пошта. Пошта сусједне монархије (по свој прилици из Котора) вратила нам је „Цет. Вјесник“, који је до сад ишао преко Аустро-Угарске за Италију, Русију, Америку, Француску, Њемачку, Турску, Енглеску и т. д., забиљеживши на завоју, да је „Цет. Вјеснику“ у сусједној монархији не само одузет Post debit него и право транзита.

Овакве нам љубазности нијесу указиване ни за вријеме најљуће анексионе кризе.

Међу враћеним бројевима били су и бројеви за Њ. Величанство Краљицу Јелену, Њ. Величанство Краљицу-Мајку Маргариту, за Велике Књагиње Стану и Милицу и за још многе друге високе личности.

Артиљериско гађање. Јуче је завршен артиљериски курс градске артиљерије, који је био под управом руског пуковника г. Рачинског, гађањима, која су вршена хаубицама и мортирима. Гађања су се изводила са Папратишта крај Бјелоша. Гађањима су руководили артиљериски капетан г. Петар Лекић хаубицама и г. П. Ломпар, артиљериски капетан мортирима. Одстојање је било непознато, те су команданти батерије требали да га траже помоћу посматрачких станица и послије три метка од стране хаубица константовано је, да је 5540 метара одстојање. Војни телеграфисти са телефонских станица вршили су са новим апаратима одлично службу.

Тромјесечје. Прекјуче је у овдашњој великој гимназији завршено друго тромјесечје и јуче је била конференција наставника ради свођења оцјена о ученичком успјеху.

Вријеме. Облачно — с времена на вријеме вјетровито вријеме се продужава, а и хладноћа је доста велика. Ноћи су ведре.

Догађаји у Угарској

Сабор у Угарској није могао да се затвори без скандала. Између владе и опозиције дошло је до толике заоштрености и нетрпељивости, да су се почели угарски парламентарци да разрачунавају физички, на начин, који ни мало не одговара парламентарности.

Да би се мађарска независна странка и Јустовци — оградили од рада владиног и обиљежили данашњу владу као непарламентарну и терористичку, устао је посланик Теодор Брађањи и осудио рад владин. На то је предсједник владе гроф Куен Хедервари реагирао. Опозиција га није хтјела слушати. Дигла је паклену вику и буком је хтјела да га ућутка! Куен је на то приступио стенографима и стао да им диктира свој говор, показујући опозицији песницу. Опозицију је то у толикој мјери ражестило, да су почели на Куена изручивати све што им је до руку дошло. На главу Куенову и осталијех министара полетјеше дивити, књиге, протоколи...

Министар предсједник Куен задобио је рану по челу и лицу, а исто тако рањен је и министар привреде Серењи, као год и два владина посланика.

Тај скандал изазвао је [illegible] сензацију. [illegible] вога догађаја у парламенту. Сам краљ изразио је саучешће министру-предсједнику и његовим рањеним друговима министрима.

Из жупанијских скупштина, из градова и општина долазе гласови о великим огорчењима, које је завладало у народу уишљед догађаја у сабору. Сви осуђују онај дивљачки чин и изражују саучешће и привјрженост рањеном садашњем кабинету.

Када је дошао гроф Куен у клупске просторије своје странке са двије завијене ране на глави, приређена му је бурна овација. У одговору на поздрав Пертелов рекао је Куен између осталога: „О ономе што се догодило нећу да судим и нећу да своје мњење изрекнем. Вршио сам само своју дужност, остао сам на свом мјесту и остаћу увијек. Ништа није кадро да ме смете и уздрма, што би другога могло уздрмати. Оно што би нашкодило добру гласу земље, поправићемо заједно, па ће се брзо на овај догађај и заборавити“.

И главни град Будим-Пешта заузима се за предсједника. У уторак била је конференција општинског одбора, па је закључено, да се наредној главној скупштини предложи резолуција, у којој ће се изрећи сажаљење и огорчење ради догађаја у парламенту.

По налогу државнога тужиоца повела је полиција опсежне истраге, да се кривци пронађу. Преслушан је већ рањени министар предсједник и министар привреде гроф Серењи.

До сада се пријавило девет свједока, који су све призоре пажљиво пратили. Десет криминалних судија одређено је за преслушавање. Истрага се води таквом брзином, да ће се преслушање свједока брзо довршити, а преслушање окривљенога одмах отпочети.

Задобивене ране излијечиће се, ако не настану какве компликације, за осам дана.

У мађарској штампи и читавој мађарској јавности још се увијек претресају скандали у посљедњој саборској сједници. Сад је за свакога јасно, да су Јурстовци оним нападајима на министре само себи шкодили. Нарочито је неугодан утисак учинило то, што до данас *ни један* посланик не признаје, да је ударио министра-предсједника. Закаријаш, Хофман, Маркош, Ајгнер и други, за које очевидци тврде, да су ранили министре, поричу то. Веле да су додуше бацали књиге и мастионице, али да нијесу погодили министре.

У тој ствари води се још истрага; преслушани су већ многи свједоци, али окривљени су се посланици благовремено уклонили и до сада нијесу још могли бити ни преслушани.

Као главни покретач скандала сматра се бивши министар правде Полоњи. Он је у таквим стварима већ познат, јер је и она бура децембра 1904., кад је опозиција демолирала министарске и предсједничке столице и столове, његово дјело. Но и он пориче. Једном новинару рекао је, да ће, ако га оптуже, позиву на преслушање, укратити сваки исказ, јер ова ствар спада пред имунитетни одбор. Даље је рекао, да је Куин у сабору добио *опомену*, да у угарском сабору не може радити оно, што је радио у загребачком.

Слично је изјавио и Зулг. И он држи, да о ономе што се догодило у сабору, може судити само сабор. С тога са истрагом против кривца треба причекати, док се не састане нов сабор.

Наравно да влада и њене присташе настоје да овај догађај експлоатишу у своју корист и то им полази за руком. Министар предсједник добио је безбројне поздраве из читаве земље, а будимпештанско грађанство спрема му неку поздравну депутацију од 1000 људи.

Да ће тај скандал користити влади види се и по том, што јој се понудило преко 8000 кандидата у садашњим изборима. То су додуше штребери, али баш ова њихова јагма најјасније казује, на којој страни се очекује побједа.

„Budapesti Napló“ тврди, да су Јустовци били зато онако разјарени на Куена, јер су све до посљедњег часа држали, да ће се с њим моћи споразумети. Исти лист тврди, да су Јустовци преко Лукача имали везе с владом све до прошле недјеље. У недјељу им је Куен поручио, да на његову помоћ не рефлектују, и зато су у понедјељак побјеснили.

Колико је у овом истине не зна се, али је свакако симптоматично, да су послије догађаја од понедјељка некоји посланици већ иступили из Јустове странке, а многи се [illegible] спремају да пођу њиховим траговима. [illegible]ватно је, да је томе баш [illegible], како о[illegible] навађају, сурово понашање странке у сабору.

Књижевност

Биографија. У Сријемским Карловцима изашла је књижица од познатог стручњака у [illegible] питањима г. Јована Живановића, под натписом: „*Како је Вук преводио са црквено-словенског [illegible] Новом Завјету*“, прештампано из „*Богословског Гласника*“ за 1909. годину.

Нечиста крв. Боро Станковић, писац „Коштане“, „Старих Дана“, „Божјих Људи“ и др. штампа свој овећи нов рад **„Нечиста крв“**. Књига ће изнијети тринаест и више табака на финој сатинираној хартији и коштаће *три* перпера. Књига ће бити готова до 5. априла, а штампаће се у онолико примјерака колико се претплатника буде јавило. Претплату ваља слати писцу (Скадарска ул. бр. 28. Биоград), а коме је згодније може се претплатити и код повјереника за Црну Гору г. Борислава Сл. Минића у уредништву овог листа. Како је Станковић један од најбољих наших млађих писаца, то с правом очекујемо, да ће и одзив и код нас бити што повољнији.

Српска школа. Под тим натписом почео је излазити у Скопљу, у Старој Србији, „*лист за унапријеђење наставе и школскога живота*“, под власништвом и уредништвом г. Д. Димитријевић. Годишња цијена је 10 франака у злату.

Догађаји и анегдоте

Аустриски војници — бјегунци. Два путника корачаху друмом у близини Будимпеште. Била су то два радника Гетовај и Гунда, које је биједа и беспослица нагнала, да потраже у главном граду какву зараду. На путу сусретну их такођер два путника. Од ових је један носио цивилно одијело, а други одору војника пјешачке пуковније. Сва четворица брзо се упознаше и наставише пут. У то ће војник Гетовају: „Пријатељу, дедер да замијенимо одјећу“. Гетовај прихвати понуду. Оду под мост и преобукоше се. Идући тако неко вријеме, опазише Гетовај и Гунда, да су њихова два нова сапутника и пријатеља нестала. Нити је било цивилога, а ни веселог војника. То се догодило, кад су тако рећи већ ступили на пештанско тло. Гетовај се силно престраши, јер је у војничкој одори изгледао као какова машкара. Капа му је стизала преко ушију. Рукави блузе бјеху уски и кратки, гаће, да пукнеш од смијеха. Дошавши у Пешту одмах се Гетовај пријави у касарну надвојводе Карла, гдје је установљено, да војничка одора припада пјешаку пуковније бр. 68. Винку Сувегесу, а тај је недавно од своје пуковније дезертирао.

Подофицир пјешачке пуковније бр. 69. Фрањо Схолз водио је кухињске књиге, па је управљао и новцем пуковнијске менаже. Потоње је тако добро разумио, да је у кратко доба проневјерио 850 круна. Мањак су опазили тек онда, кад је Схолз био побјегао. Против потоњега издана је потјерница.

Ових дана напао је на лоповски начин у градској шумици неки млади артиљериста дрогеристу Рингера. На основу описа установљено је, да је лопов идентичан са артиљеристом Андријом Сабом од 11. пуковније, који је дне 11. о. мј. из Пеште дезертирао.

Наша пошта

Примили смо полугодишњу претплату од ових лица:

Кап. Мићо Алексић (Малинско), Јаков Требјешанин (Струг), Вукашин Станић, Вук Рубешанин (Сировица), Миливој Томић (Тимар), Јеромонах Ник. Јањушевић (Подмалинско), Митар Церовић (Тушина), Лазар Ђуровић (Боан), Теофил Глођаја, Никола Рубешанин (Боан), Милан С. Церовић (Боан), Секула Ашанин, Јован Церовић (Боан), Мијо Струњаш (Тимар), Никола Струњаш (Тимар), Мирко Б. Церовић (Тушина), Никола Поповић (Тимар), Јоксим Церовић (Тушина), Милета Пековић (Крња Јела), Јован Зековић и Сава Зековић (Баре), Ђуро Јовановић (Тушина), Миладин Жежић (Струг), Лазар Бијелић (Баре), Живко Радоњић (Мокро), Никола Радовић (Бијела), Мијат Котнина (Тимар) и Нишо Ђуришић (Тушина). Хвала.

Никшић. Г. Васу Настићу. Десет перпера претплате на „Цет. Вјесник“ за тек. годину примљени су и хвала.

Трговцима

Продајемо на велико талијанску пашту разне врсте. Цијене 54· круне квинтал, франко магазин.

Купцима са Цетиња или Ријеке који се до 20. марта 1910. поруџбином пријаве, по истој цијени франко Ријека.

2—2 **Чубрановић & Друг.**

РАДОСТАН ГЛАС!!

За свакога, а нарочито за оне, који пуше духан. Ко пошаље **5 перпера** тај ће добити једну изванредно лијепо израђену

СПРАВУ

која се помоћу једног притиска сама пали и по жељи опет угаси.

Наруџбине треба слати директно на Агентурну и Комисионарну радњу

Христифора Моравца — Подгорица

7—9

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**